

De heroriëntatie van de vakbeweging - afdelingswerk FNV

Plaatselijk nivo van levensbelang

November 1994 opende Johan Stekelenburg de 25ste zitting van het FNV-kongres, thema: "Goed geregeld, beter georganiseerd". De organisatiegraad moest omhoog, het behoud van leden beter aangepakt, de ledenwerving beter georganiseerd, de individuele belangenbehartiging geïntensiveerd, de samenwerking tussen bonden onderling en tussen bonden en FNV verbeterd.

Mooie en goede doelen, maar is er al wat van te merken bij een plaatselijke FNV-afdeling, in dit geval Amersfoort?

Ik was overigens één van de deelnemers aan de applausmachine die het kongres in feite is. Voorzitters voerden het woord, in enkele bonden was het kongres voorbereid in de bondsraad, bij andere bonden werden zelfs de kaderleden nergens in betrokken.

Onduidelijkheid

Mijn antwoord op de vraag wat wij van de kongres-besluiten in Amersfoort merken, kan kort zijn: 'nee, nog niets'. Wat zien we dan wel?

Ten eerste: een langdurige onduidelijkheid over het informatie- en advieswerk van onze vakbondswinkel. Een aantal bonden zal gezamenlijk de dienstverlening, informatie-verstrekking en advisering ter hand moeten nemen. Terwijl de twee grootste bonden, AbvaKabo en Industriebond, deze taken zelf blijven doen. Veel schot zit er in deze ontwikkeling niet. Kaderleden zijn namelijk druk in de weer met de reorganisatie van hun eigen bonden en hebben daardoor minder ruimte voor hun plaatselijke activiteiten. Ten tweede: de traditionele werkzaamheden zijn onveranderd doorgegaan, zoals: belastingservice, vakbondsschool, uitkeringsgerechtigdenwerk en beïnvloeding van het gemeentelijk sociaal-ekonomies beleid. Over de financiering van al deze taken bestaat helaas een grote onzekerheid.

Invloed

Die onzekerheid geldt niet voor de invloed van kaderleden op het beleid van hun bond. Die was en is feitelijk gering. Formeel en statutair ziet het er prachtig uit, maar in de praktijk dreigen kaderleden steeds meer uitvoerders te worden van een professioneel apparaat.

Mogelijk nog moeilijker is de beïnvloeding van het FNV-beleid. Dat wordt immers gemaakt door de federatieraad en het

federatiebestuur en niet door het kongres. De vertegenwoordigers van de bonden, meestal de voorzitters, maken deel uit van de federatieraad. Formeel leggen zij verantwoording af aan hun bondsraden, feitelijk is dit bij tal van bonden niet het geval.

Zelfs FNV-organen als de distriktsraden hebben nauwelijks of geen invloed op de vaststelling van hun eigen beleid, laat staan van het landelijk beleid. Sinds de invoering van de distriktsraden heeft het federatiebestuur nog nooit een onderwerp aan de orde gesteld dat voor de distriktsraad van belang is, advies wordt dus ook niet gevraagd.

Kortingen

Er is echter meer aan de hand. Eind 1995 maakt de FNV een reorganisatie bekend. Daaraan liggen deze keer financiële argumenten ten grondslag. De FNV wil niet langer afhankelijk zijn van de overheidssubsidie voor haar deelname aan de besturen van de Regionale Bureaus van de Arbeidsvoorziening.

Dat scheelt vier miljoen. De helft daarvan moet gecompenseerd worden door kortingen op het regionale werk. Dat betekent nog al wat voor de financiering en ondersteuning van het werk op plaatselijk nivo. Dat daarvoor nu al naar verhouding zeer weinig geld beschikbaar is, zegt wat over het belang dat aan dit plaatselijk werk wordt gehecht. Een onbegrijpelijke ontwikkeling. Want in het uitstekende onderzoek, in

opdracht van FNV en CNV: "De vakbeweging na de welvaartsstaat" (redactie Bert Klandermans & Jelle Visser, 1995), is het volgende te lezen (pagina 194): "Keer op keer is betoogd dat de aanwezigheid van de vakbond op plaatselijk niveau van levensbelang is, of het nu de afdelings- of de bedrijfslijn betreft. Ons onderzoek heeft dat een en andermaal bevestigd. Of het nu de in- en uitstroom van leden betreft, de recrutering en het behoud van kaderleden, het mobiliseren voor acties of het stemmen op een vakbondslijst bij ondernemingsraadsverkiezingen, de lokale aanwezigheid van de vakbond en de contacten met de organisatie die daardoor mogelijk zijn, blijken van doorslaggevend belang."

Demokratisering

Het ziet er naar uit dat het traditionele FNV-afdelingswerk zijn langste tijd heeft gehad. Daarnaast neemt het aantal plaatselijke afdelingen van de bonden af. Schaalvergroting lijkt dan ook niet te stoppen. Biedt dit nieuwe kansen?

In ieder geval wordt de noodzaak tot samenwerking groter. Dat betekent dat het aantal formeel statutaire handelingen vermindert en tijd en dus ook menskracht vrijkomen. Minder geld maakt de inzet van vrijwilligers nog belangrijker. Willen deze vrijwilligers creatief kunnen inspelen op plaatselijke ontwikkelingen, dan zal de besluitvorming naar het regionale en lokale nivo moeten gaan. Dat betreft bijvoorbeeld vraagstukken als de bijstand, werkgelegenheid en planologie.

Ter bekrachtiging van mijn pleidooi voor een democratisering van het FNV-beleid verwijs ik graag naar de voorzitter van de AbvaKabo. Tijdens het 24ste kongres van de FNV zei hij onder meer:

"Al te veel structuren in dit goede land zijn om hun eigen as gaan draaien. En laten we alsjeblieft voorkomen dat wij ook een professionele dienstverlenende instantie worden waarbij emotie, betrokkenheid en bezieling ver achter de horizon is verdwenen. (...) En daar waar werkterreinen van bonden elkaar overlappen of aan elkaar grenzen, moet gestreefd worden naar verdergaande samenwerking. Samenwerking waarbij eventuele fusie van bonden niet is uitgesloten. Maar een samenwerking die niet door de tekentafel van bovenaf gestuurd wordt, maar van onderaf groeit."

Thijs Zwart
(kaderlid AbvaKabo en FNV)

